

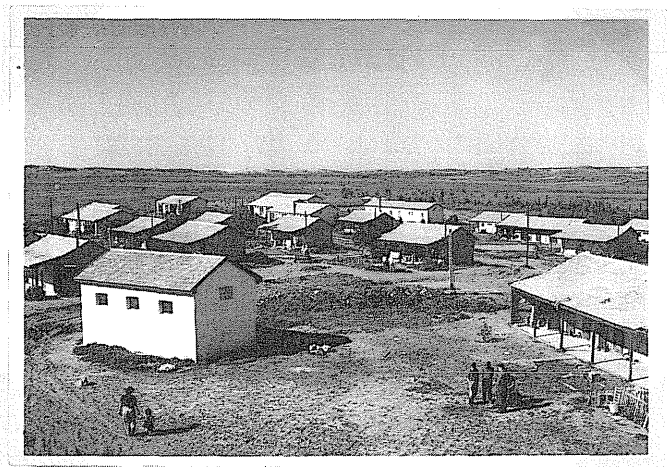
מגיעים הביתה

באפיקים יצרתי קשר עם פליט מגרמניה. איש מרתק, שבמלחמה ברח לסין והתחתן עם תושבת המקום, אך זה לא מנע מהשלטונות לגרש אותו גם משם. סיכמנו שאני אלמד אותו עברית והוא ילמד אותי אנגלית. תוך כדי לימוד, הוא שאל אותי מה היא המילה החשובה ביותר, ככל השפות. אמרתי: "אולי, Mother אולי Friendship". אבל הוא אמר: "לא! המילה החשובה ביותר היא Home!" אותה שיחה בין שני מהגרים, שמתחילים את דרכם בארץ חדשה, נחקקה בלבי. הבנתי שזה מה שבעצם מניע אותי כל הזמן: החיפוש אחרי הבית האמיתי, הבית שבאמת שייך לי ואני שייך לו. והנה, בסוף '53, שנה וחצי לאחר שעזבנו את בְּתֵי ההורים בסאן-פאולו, הגענו אל הבית שלנו: ברור חיל.

איך אדם יודע שהוא באמת הגיע הביתה? לזה יש לי תשובה ברורה: הבית שלך – הוא המקום בו כל המגבלות שלו לא פוגעות באהבתך אליו. ככה הרגשתי בברור חיל. אז מה אם גרנו בצריף שוודי ישן וזעיר? אז מה אם כל מה שאכלנו זה רק חצילים וכרובית, כש"תוספת" לבחורה בהריון זה חצי ביצה קשה או כפית ריבה? אז מה אם היינו צריכים לעבוד בכל מקום שאמר לנו סדרך העבודה, גם בעבודות שנחשבו להכי קשות והכי "שחורות"? סוף סוף היינו בבית, והיינו מאושרים!

אומרים שהאושר בא במנות קצובות. אבל באותה תקופה קיבלנו אותו במנות גדולות מאוד. ביום השני של שנת '54 תקפו את סוניה צירי לידה. בקושי היא עלתה על

קיבוץ "ברור חיל"
שנות ה - 50

אריה במדים

אריה עם המשפחה

משפ' ארגמן -
סוניה והילדים
והמרגל (ראשון משמאל)

המשאית הישנה של הקיבוץ, שקירטעה בדרכים במשך למעלה משעה עד שהגיע לבית החולים בבאר שבע. יום לאחר מכן נולדה לנו בת חמודה מעין כמוה. הייתי כבר בן 27, אבל הרגשתי כמו ילד שקיבל את המתנה הכי יפה בעולם! איך נקרא לה? רצינו לקרוא לה על שם מיכאל, אביה של סוניה, אבל היה חשוב לנו שיהיה לה שם "ישראלי", מודרני. לבסוף הבחירה נפלה על "מיכל" – כשם בַּתו של שאול, מלך ישראל הראשון. עכשיו באמת היתה לי סיבה להרגיש כמו מלך...

החיים האינטנסיביים בקיבוץ לא איפשרו לי להקדיש הרבה זמן לתינוקת החדשה. בנוסף לעבודה רבת השעות, מילאתי בזה אחר זה תפקידים הגוזלים זמן רב: מרְבֵּז ועדת תנועה, מרכז ועדת חברה, מרכז ועדת עבודה. בנוסף לכך, נשלחתי לפקח על פרוייקט חדש שהוקם באזור: מכון האספסת, המפעל הראשון במפעלים האזוריים בשער הנגב.

בשנת '54, בטרם הוקמה העיירה שדרות, היתה ליד צומת דורות-רוחמה המעברה גבים-דורות, ששימשה מקום קליטה זמני לעולים מארצות הים התיכון. את מכון האספסת הקמנו כמה מאות מטרים משם. כדי להביא את המים הדרושים לעיבוד האספסת, נאלצנו להניח קו צינורות ארוך מהמעברה. כך הפכתי שותף לאחד המפעלים הצינוניים הגדולים ביותר: מפעל הובלת המים. לאחר מספר שנים יתברר שיותר ריווחי להשתמש במי "המוביל הארצי" לגידולים אחרים. המשקים יפסיקו לגדל אספסת והמתקן יישאר על תילו כמונומנט היסטורי: המפעל הראשון של "מפעלי שער הנגב".

באמצע '54 סיימתי את חלקי בפרוייקט, ומיד קיבלתי שתי הצעות עבודה. משה קרש, חבר קיבוץ מפלסים, היה

אז המהנדס הראשי של מפעלי "מכתשים" בבאר שבע – אחד המפעלים הגדולים בארץ לייצור דשנים. הם היו זקוקים למהנדס והוא הציע לי להצטרף. היתה זו הצעה מפתה הן מבחינה מקצועית והן מבחינת תנאי העבודה.

באותו זמן הוחלט בקיבוץ לשלוח חבר לקורס חשוב, הנושא את השם המונומנטאלי: "הקורסים לייעול עבודה בהתיישבות העובדת, המאורגן על ידי המכון לפיריון העבודה והייצור" (!). וועדת העבודה של הקיבוץ הציעה (או יותר נכון לחצה) שאצא לקורס. הבחירה היתה קשה. לא רק בגלל שתי ההצעות הספציפיות, אלא כיוון שהיה פה צומת חשוב: האם להתקדם עם הקריירה המקצועית או להתמסר לדרישות ולצרכים של הקיבוץ.

לאחר התלבטות החלטתי שהתרומה שלי בפעילות המשקית תהיה גבוהה מהמשכורת שאביא כמהנדס. וכך נסתם הגולל על הקריירה שנולדה שמונה שנים קודם ב"פוליטכניקה" בסאן-פאולו.

הקורס לפיריון העבודה ערך מספר חודשים. את התוצאות שלו אפשר לראות עד היום – במחסן הבגדים של הקיבוץ: תאי העץ המאורגנים במסדרונות והעגלות הגדולות על גלגלים – הם שיפורים שהבאתי במסגרת פרוייקט הגמר שלי. אומרים ש"את הכביסה המלוכלכת צריכים לכבס בבית". זה נכון, אבל החוכמה היא לעשות את זה כמו שצריך...

חזרתי לעבודה במספוא. הענף הזה אז היה "היחידה המובחרת" של הקיבוץ. בכל יום היינו צריכים להכין שלוש עגלות גדולות של תחמיץ וירק, כשהמיכון המשוכלל ביותר שעמד לרשותנו היה – גרזנים וקילשונים. בתמורה היינו אוכלים ארוחת בוקר במחסן של עובדי

השדה, ומקבלים "תוספות" שבחדר האוכל לא היינו חולמים לקבל: שמנת, ריבה, ולפעמים אפילו חביתה!
לאחר מספר חודשים שוב גוייסתי. הפעם נשלחתי לקיבוץ רמת יוחנן, כמקשר של ה"גרעין" החמישי(!) שהיה שם בהכשרה. שהיתי עם חברי ה"גרעין" כחודשיים, רחוק מסוניה וממיכל הקטנה. הגעגועים היו קשים, אך הפיזיו היה בקשרים החדשים שנוצרו עם האנשים שייחפכו להיות ידידים קרובים וחברים מרכזיים בברור חיל, כמו: אהרון שניידר, סוזנה ופטר לוי ומזכיר ה"גרעין" צבי טיטלבוים ("פינדוקה"). כמו כן הכרתי קרוב משפחה, מצידה של סוניה, איזקיניו (יצחק בבסקי), נער בן שמונה עשרה, מלא התלהבות ותום נעורים. מי האמין אז שדווקא הוא יהיה הראשון בינינו שייקבר באדמת ארץ ישראל? אל הסיפור העצוב הזה אגיע יותר מאוחר.

בתחילת '55 חזרתי לברור חיל ונבחרתי לתפקיד סדרן עבודה (פעם ראשונה, אבל ודאי לא אחרונה). הייתי מתחיל את יום העבודה בשעה חמש בבוקר, מניע את טרקטור ה-W9, ומוביל את החברים לשדה, לאסיף תפוחי האדמה. הייתי עובד איתם כל היום, והייתי האחרון שמסיים ומחזיר את הטרקטור המוביל למוסך. ואז, לאחר המקלחת, בערך בשעה 17.30 הייתי מתחיל להכין את ה"סידור" למחר. אל תחשבו שזה עניין פשוט. ראשית, היה מאבק תמידי להעביר כל כוח עבודה אפשרי מהשרותים לייצור. לעתים השקענו שעות רבות בוויכוחים על שעת עבודה אחת! שנית, סדרן העבודה היה גם סדרן שבתות (היינו עובדים כל שבת שנייה), סדרן רכב, סדרן תורנויות ועוד ועוד. לכן, "סידור העבודה" היה מתמשך שעות רבות, לפעמים אפילו עד חצות. אבל כמה סיפוק

הייתי חש כשכל המשבצות בטבלה הצפופה והעמוסה היו מלאות!

לאחר מספר חודשים בתפקיד הקשה, נשלחתי שוב להיות מקשר – הפעם של ה"גרעין" השישי, בקיבוץ גבע. ה"שליחות" נמשכה מספר שבועות, שאחריהן עברתי לעבוד בפלחה, אך לא להרבה זמן.

בקיבוץ החליטו להכשיר עוד חברים לניהול המשקי. באותו זמן היה ב"הקיבוץ הארצי" סמינר לרפ"י משק. הוחלט לשלוח לשם שני משתתפים, והודיעו לי שאני אחד מהם. וכך יצאתי עם עוד חבר, יוסף אתרוג, לקורס בן חצי שנה (שלושה חודשים במדרשת "רופין" ושלושה ב"גבעת חביבה"). הלימודים היו מרתקים, אם כי לפעמים מעט מבלבלים. המדריך לךפת, הסביר שצריך לעודד את צריכת החלב במדינה, כדי שהענף יוכל להתפתח. אחריו בא המדריך לפלחה, והסביר שצריך לעודד את שתיית הבירה במדינה כדי שענף השעורה יתפתח. ולבסוף בא מדריך המטעים, והסביר שצריך לעודד את שתיית היין במדינה כדי לפתח את ענף הכרמים. כמה אפשר כבר לשותות במדינה כל כך קטנה?..

בימי חמישי היינו חוזרים הביתה, ובתחילת השבוע נוסעים למדרשה. באחד מימי ראשון תפסתי טרמפ במשאית יחד עם איזקיניו, בן ה-18, שהספיק בינתיים להגיע לברור חיל, להתגייס לצבא ולהצטרף לצנחנים. דיברנו כל הדרך על כל מיני דברים. הוא סיפר לי בהתלהבות האופיינית שלו שהוא מרגיש ממש כמו "צבר". היתה זו הפגישה האחרונה שלו עם חבר ברור חיל. שלושה ימים אחרי כן ישבתי בחדרי במדרשה, ושמעתי בחדשות על פעולה צבאית ב"ניצנה", בה נהרג חייל אחד: יצחק בבסקי. רצתי מיד אל תחנת האוטובוס ונסעתי הביתה.

מצאתי את הקיבוץ באבל כבד. מאוחר יותר נודע לנו שהוא נהרג בעת הסתערות על האויב, פעולה עליה קיבל ציון לשבח. הנער הבודד, שכל כך שמח להרגיש שיין, כמו "צבר", היה זה שחיבר אותנו בכבלים של דם אל אדמת המולדת.

הקורס הסתיים ונבחרתי לרפז המשק. יוסף אתרוג, שותפי לקורס, התמנה לגזבר, ודב צמיר – למזכיר. המשק, כרגיל, היה במצב קשה ולא חסרו צרות בכל הענפים. בענף המרכזי, ענף השלחין, תמיד נחתו עלינו מכות: פעם לא הצלחנו לדלל, פעם לא הספקנו לעשב, פעם לא הספקנו לבצע את שתי הפעולות. ופעם, כשכך הספקנו לעשות כל מה שצריך, בא אלי גיסי ברלי, רכז השלחין, ואמר לי בצער שהציפורים אכלו כל הזרעים והשמידו את היבול של אותה שנה. גם ענפים אחרים כמו הרפת והלול צברו גרעונות כבדים. נטיעת פרדס חדש דרשה אין סוף "ימי עבודה", אותם לא יכולתי לספק. עד היום מצלצלות באוזני הצעקות (המוצדקות) של רכז הפרדס, באומול. אבל כל צרות היומיום ה"שוטפות" התגמדו כשפרצה המלחמה הראשונה שלנו בארץ.

מלחמת סיני (כמו מלחמת ששת הימים) התרחשה קרוב לביתנו. עזה מרוחקת מאתנו כ-15 קילומטר בלבד בקו אווירי, דבר שהפך אותנו ממש לישוב ספר. הטנקים והנגמ"שים שָׁעטו על הכבישים לידנו, המטוסים חלפו מעל ראשינו. יכולנו לשמוע היטב את קולות ההפצצה והירי. והדבר הכי מאיים: ה"מסתננים". ידענו שרבים מהם עוברים לידנו, בדרך מה"רצועה" אל יעדים בתוך המדינה. פעם אף זכינו לקחת חלק פעיל במאבק נגדם, דבר שמילא אותנו (ואת ילדינו) גאווה אמיתית של לוחמים. אחד מחברי הקיבוץ, שעבד בשלחין, נתקל במספר דמויות

חשודות. הוא מיהר אל הקיבוץ והזעיק עזרה. מספר חברים יצאו אתו למקום, ולתדהמתם גילו קבוצה של עשרים ותשעה מסתננים מבוהלים, שמיהרו להרים ידיים ולהיכנע. חברינו הזעיקו את כוחות הצבא ומסרו לידיהם את המצרים.

שנים אחרי כן יספרו בערבי תרבות את סיפור גבורתם של החברים האמיצים שרדפו אחרי חוליית המסתננים, ולכדו אותה בגבורה!...

המלחמה הסתיימה ואנו חזרנו, עם כל המדינה, לשיגרה. אלא שעכשיו הרגשנו יותר שייכים: עברנו את השלב החשוב ביותר בכור ההיתוך הציוני – ההגנה על אדמת המולדת. וכאילו כסימן לחזרת החיים למסלולם, סוניה חזרה מבדיקות ובפיה בשורה: היא שוב בהריון! מיכל בת השלוש לא הבינה בהתחלה כמה מדובר, אבל בהמשך עקבה בציפיה ובהשתאות אחרי הבטן התופחת, שואלת אין סוף שאלות על התינוק שגדל שם בפנים. איך קוראים לו? מי המטפלת שלו? אם הוא כל כך קטן, איך הוא כבר יודע לשחות?...

לאחר שנה בתפקיד ריכוז משק, העברתי את המושכות לנחום פסה ונבחרתי שוב לתפקיד "סדרן עבודה". הפעם נעזרתי רבות בקבוצת צעירים מגרעין "רעות", שהיתה מיועדת לקיבוץ עין גדי. בתוך הקבוצה הזאת היה בחור שסוניה ואני מאוד חיבבנו, בעל שם שהיה די נדיר באותה תקופה: עודד.

במאי '57 סוניה נסעה ללדת, הפעם בבי"ח "קפלן". ישבתי מחוץ לחדר הלידה, וכיוון שזכרתי את מה שסוניה סיפרה לי על הלידה של מיכל, הכנתי את עצמי לשעות ארוכות של המתנה. אלא שלאחר זמן קצר מאוד יצאה אחת ובשרה לי: יש לך בן קטן וחמוד! אין דרך לתאר את

האושר שהציף אותי. ואיך נקרא לו? בהתייעצות עם מיכל הקטנה הוחלט לבחור בשם היפה של הבחור החביב מגרעין "רעות": עודד. בדיעבד יתברר שעודד הוא היחיד מארבעת הילדים שלנו שלא נקרא על שם בן משפחה שהלך לעולמו.

ומה עלה בגורלו של אותו עודד מגרעין רעות? את זה אינני יודע...

בתחילת '59 סיימתי את הקדנציה השנייה ב"סידור העבודה", ולאחר זמן קצר נבחרתי לתפקיד החשוב והאחראי, אותו רציתי למלא כבר שנים: מזכיר הקיבוץ.